

Тактичні аспекти виконання подач в змагальній діяльності висококваліфікованих волейболістів

Мельник А. Ю.

Харківська державна академія фізичної культури, Харків, Україна

Анотація. Розглянуто можливості тактичних дій волейболістів в змагальній діяльності з точки зору підвищення ефективності та якості виконання подачі. Наведено деякі практичні рекомендації стосовно використання певних тактичних схем та засобів в грі як окремих гравців, так і команд в цілому, які сприятимуть вирішенню вказаної проблеми.

Ключові слова: тактична підготовленість, засоби, рекомендації, показник, ефективність, якість.

Вступ. На сучасному етапі розвитку чоловічого волейболу у зв'язку з широким впровадженням в процес тренувальної та змагальної діяльності команд високого класу силової подачі у стрибку важливою є проблема підвищення ефективності та якості її виконання – одного з вирішальних факторів досягнення успіху в змаганнях різного рангу. Однак, аналіз статистичних даних свідчить, що велика кількість волейболістів високої кваліфікації на змаганнях часто припускає багато помилок при її виконанні. Певний прогрес в дослідженні даної проблеми в сучасній науково-методичній літературі було досягнуто в недавніх роботах [2, 3, 4], в яких було доведено, що надійну інформацію про ефективність виконання подач можна одержати із кількісного аналізу відповідних статистичних даних змагальної діяльності. Нами були визначені кількісні показники ефективності та якості виконання подачі. Оперуючи цими показниками, які обчислюються в рамках розвинутого підходу [2] при відповідному аналізі педагогічних спостережень під час волейбольних змагань як для окремих волейболістів так і команд в цілому, можна досліджувати динаміку змін цих показників у часовому аспекті, а також вплив різних факторів на підвищення результативності подач. Зокрема, був вивчений взаємозв'язок між показниками ефективності подач та рівнем напруженості гри, а також була запропонована методика для удосконалення точності виконання силової подачі у стрибку [3], застосування якої в практичній діяльності команд дозволило підвищити ефективність та якість подач.

Мета роботи – провести аналіз тактичних дій волейболістів при виконанні подачі.

Матеріали та методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, пошук інформації в мережі Інтернет.

Результати дослідження та їх обговорення. Що стосується тактики при виконанні подачі, то її загальне завдання – виграти очко безпосередньо після введення м'яча в гру або максимально утруднити прийом м'яча і організацію атакуючих дій суперника у відповідь. Тому основною метою відповідних тактичних засобів є пошук слабких місць в обороні суперника та використання його наявних огріхів при прийомі м'яча для досягнення успіху команди. Тобто тактичні завдання треба акцентувати на виконанні подач, після яких вірогідність виграти очко значно зростає [5, 6]. До подач такого плану можна віднести подачі, які направлені в певну зону ігрового майданчика суперника на гравця, що погано володіє технікою прийому м'яча або тільки вийшов на майданчик після заміни, та на «зв'язувального» гравця, а також між двома гравцями, що виконують прийом, для унеможливлення розвитку атаки першим темпом. Треба відмітити, що силові подачі у стрибку мають певну перевагу перед іншими способами подач, оскільки завдяки великій швидкості польоту м'яча, суттєво зменшується час на підготовку та виконання його прийому гравцями суперника. Необхідно також мати на увазі, що гравці можуть зазнавати невдачу при реалізації тактичних завдань, внаслідок чого команда ризикує втратити подачу або полегшити супернику організацію атаки.

Чим більш різноманітними будуть тактика виконання подачі і вміння здійснювати її в процесі гри, тим більше шансів досягти успіху. З тактичної точки зору вигідним є чергування силової подачі з націленою. Одним з тактичних дій є подача в явно незахищену зону ігрового майданчика суперника при неправильному розташуванні його гравців або при виході «зв'язувального» гравця з другої лінії для виконання передачі м'яча гравцям, які виконують атакуючі дії. В останньому випадку подача має також тактичну мету обмежити можливості у виборі напрямку атаки його партнерів. Іноді буває доцільно подавати націлену подачу на гравця передньої лінії команди суперника, якому ймовірно буде спрямована передача м'яча для завершального удару. При цьому треба намагатися унеможливити йому прийом м'яча.

Деякі автори [1] вважають, що найбільш вразливими місцями на майданчику, є слабо захищені дві зони, відстань яких від сітки досягає до 3 м та від 7 до 9 м відповідно, куди доцільно спрямовувати м'яч при виконанні подачі. В першому випадку м'яч, як правило, вимушені приймати гравці передньої лінії команди суперника, що незручно для організації їх атакуючих дій. В другому – гравцям, які приймають подачу, важко зробити точну передачу м'яча своєму «зв'язувальному» гравцю, який виконує організацію відповідної атаки.

Використовуючи результати як наших педагогічних спостережень за виконанням подач в умовах змагальної діяльності, так і результати інших авторів, можна навести наступні рекомендації, які є корисними у виборі індивідуальних тактичних дій [1, 3, 5]:

1. у сучасному волейболі певну перевагу гравцям дає володіння принаймні двома видами подач, серед яких, як правило, використовуються силова подача в стрибку та різні види націленої подачі причому перевагу потрібно віддавати такій подачі, що виконується стабільно навіть при високій фізичній та емоційній напруженості гри;
2. зміна способу подачі в процесі гри може підвищити її ефективність, за рахунок можливого приголомшення суперника;
3. надійність подачі слід особливо забезпечувати на початку гри або партії, після перерв, замін гравців, після попередніх помилок своєї команди, а також невдалих подач при високому психічному збудженні гравця, що виконує подачу. Наступні помилки можуть призвести до невпевненості, скованості в діях своєї команди, знизити її бойовий дух;
4. подачі з підвищеним ризиком виправдані при безнадійному відставанні у рахунку однієї з команд; в умовах приблизної рівноваги в рахунку між обома командами незадовго до кінця партії чи гри; при психічній стомленості суперника;

З тактичної точки зору тренер може вносити корективи у визначення ступеня ризику при виконанні подачі індивідуально кожному гравцеві.

Безумовно вивчення та розвиток тактичних навиків та дій, а також використання відповідних тактичних побудов в змагальній діяльності висококваліфікованих волейболістів сприятимуть підвищенню ефективності виконання подач. Однак, відкритим залишається вирішення важливого для вказаної проблеми питання впливу тактичних дій на значення відповідних кількісних показників ефективності та якості подачі.

Висновки. Одним з найважливіших факторів, який забезпечує перемогу у змагальній діяльності кваліфікованих волейболістів є рівень тактичної майстерності виконання подачі. В літературі широко обговорюються тактичні аспекти виконання різних способів подач. Зокрема, завдяки широкому використанню в останні роки силової подачі в стрибку тактична побудова гри зазнала суттєвих змін у порівнянні з попередніми етапами розвитку волейболу.

Перспективи подальших досліджень. Важливе значення для практичної діяльності тренерів і гравців волейбольних команд має одержання надійної достовірної інформації стосовно оцінки впливу як індивідуальних, так і командних тактичних дій

на значення кількісних показників ефективності та якості виконання подачі, і в цьому напрямку необхідна подальша робота.

Список використаної літератури.

1. Беляев А.В., Булыкина Л.В. Волейбол: теория и методика тренировки. М.: Физкультура и спорт, 2007. 184 с.
2. Градусов В.О. Лісянський В.К., Мельник А.Ю. Дослідження ефективності та якості виконання подач волейболістами високої кваліфікації у змагальній діяльності. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. №6. С. 26-30.
3. Мельник А. Ю. Аналіз ефективності методики для підвищення точності силової подачі в стрибку кваліфікованими волейболістами. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2016. №3 (53). С.84-88.
4. Мельник А.Ю. Исследование эффективности подачи в волейболе на основе технологии баз данных Microsoft Access. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2013. №3. С.185-189.
5. Клещев Ю. Н. Волейбол. *Подготовка команды к соревнованиям*. М.: ТВТ Дивизион, 2009. 208 с.
6. Lin K. Applying game theory to volleyball strategy. *International Journal of Performance Analysis in Sport*. 2014. Vol. 14, №3. pp. 761-774.